

Τρομαγμένο πού έπεσε σέ ξώφρενων τὰ χέρια ξυλοκόπων
Κυριαρχώντας τήν ἔφοδο τῶν μάταιων θυελλῶν σας
Εἶναι ἡ μεγάλη ἀντιβोध ἀπό τὰ δροῦ πού πέφτουν.

ὦ φύση, φύση
Φύση βιασμένη ἀπό τοὺς βάρβαρους κυρίους σου
Πού ναι ἡ σιωπή σου καὶ ἡ μοναξιά σου
Καὶ ἡ μεγαλωσύνη σου;

Ἄνεμε Σεπτεμβριανέ, φυσᾶς
Πάνω στό πυρετώδικο σάλεμα
Τῶν πατημένων μυρμηκοφωλιῶν,
Ἄνεμε Σεπτεμβριανέ, πετᾶς
Πάνω ἀπ' τὰ ρέπια καὶ τὸ θάνατο
Τῶν πόλεων καὶ τῶν ἐξοχῶν
Πέρνοντας μὲς στή βουή σου,
Μὲ στὰ ξεφωνητὰ καὶ τὰ κλάματα
Τῶν μισοπεθαμένων καὶ τῶν γυναικῶν,
Τὴ τύρβη τῶν στρατῶν
Παρθένε ἄνεμε, ἄγριε ἄνεμε
Ἀπ' τὸ ἀνθρώπινο ἔγκλημα μολεμένη
Ἄνεμε ζωντανέ, ἄνεμ' ἄγνῆ
— Πέταξε, φεῦγα!

Πᾶρε με!
Πὰ στίς κορφές πού δέρνει ἀνίλευ ἡ φτεροῦγα σου
Πᾶρε με!
Σὲ μιᾶς ἀκτῆς τὴν ἐρημιὰ
Σὲ ἀσύχαστες πορεῖες
Μὲ ξέσκαπα τὰ μαλλιά, τὸ δέρμα παγωμένο
Μ' ἀνάφλογη καρδιά, ὦ θύμηση,
Ἄρπαξέ με ἀπὸ τὴ σκέψη μου
Δόσε μου πίσω τᾶκρκα νειᾶτα μου
Ξεκόλλησέ με ἀπ' τὸ βόρβορο
Ἄνεμε τῆς νέας μου λευτεριάς
Πᾶρε με, πᾶρε με
Στὴν ἐξορία, στὰ πάγη, στὴ σκοτεινιά
Μ' ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους μακρὰ, μ' ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους μακρὰ!

ΜΕΤΑΦ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΤΗ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ.— Πάυλου Γνευτοῦ: «Τὰ Ρουπαιγιὰτ τοῦ Ὁμάρ Καγιὰμ». (1) Ὁ κ. Παῦλος Γνευτός, ὁ γνωστός μεταφραστὴς τοῦ Bürger καὶ τοῦ Heine μέσα σ' ἓνα κομψὸ βιβλιαράκι — τὸ ξώφυλλο τοῦ οὐοίου ὀφείλεται στὴν κ. Θάλεια Φλωρᾶ Καραβία — μᾶς παρουσιάζει, μεταφρασμένα στὴν ἑλληνική, τ' ἀθάνατα «Ρουπαιγιὰτ» τοῦ πέρσου ποιητῆ Ὁμάρ Καγιὰμ.

Δὲν ἔχομε διαβάσει τὰ «Ρουπαιγιὰτ» μεταφρασμένα ἀπὸ τὸν κ. Κ. Κατσίμπαλη καί, γι' αὐτό, δὲν μποροῦμε νὰ συγκρίνομε καὶ νὰ ποῦμε ποιά ἀπὸ τίς δυὸ ἐργασίες βρίσκεται πρὸ κοντὰ στὸ κείμενο καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ πρωτότυπου. Μὰ ἡ ἀγγλικὴ μετάφραση τοῦ κ. Fitz Gerald ἔτυχε, αὐτὸ τὸν τελευταῖο καιρὸ, νὰ πῆσει στὰ χέρια μας καὶ ὁμολογοῦμε πὼς ἡ ἑλληνική τοῦ κ. Γνευτοῦ ἔχει μιλήσει περισσότερο στὴν ψυχὴ μας. Εἶνε ὥραϊες οἱ στροφές, ὅλες διονυσιακὸ καὶ λυρικό, χτυπητές, σὰν ὄριμα φρούτα ἢ σὰν ἓνα καλὸ κρασί πού μ' ἡδονὴ καὶ ἀπληστία ρουφᾶμε.

(1) Ἐκδοσι τοῦ Συγγραφέως. Ἀλεξάνδρεια, 1918.

63.— Τὰ εἶδωλα πού ἐλάτρευα τόσο καιρό μὲ πόνο
Μοῦ σπᾶσαν τῆς ὑπόληψις τὸν ἀνθισμένο κλώνο
Καὶ τὴν τιμὴ μου σὲ ριχὸ τὴν ἔπνιξα ποτῆρι.
Κ' ἐπούλησα τὴ φήμη μου γιὰ ἕνα τραγοῦδι μόνο.

✱

82.— Κι' αὐτὸ τὸ βάζο πού θωρεῖς βουβὸ καὶ λυπημένο
Ἦταν κι' αὐτὸ ἕνας ἐραστής σὲ χρόνο περασμένο.
Καὶ τοῦτο ἐδῶ τὸ πιάσιμο πού βλέπεις στὸ πλευρὸ του,
Χέρι ἦτανε, πού ἀγκάλιαζε λαιμὸ χαριτωμένο.

Sotiris Skipis: «*Anthologie (1899-1918)*». (2) Ἐξεδόθη, μεταφρασμένη στὴ γαλλικὴ ἀπὸ τοὺς ἑλληνιστῶς κ. κ. Philéas Lebesgue καὶ André Castagnou, μὲ πρόλογο τοῦ κ. Alfred Croiset, μιά ἀνθολογία μὲ ἀποσπάσματα ἀπὸ τοὺς διαφόρους τόμους ποιημάτων (*Juvenilia*, *Silentii Dissolutio*, *Τρόπαια* στὴν *Τρικυμία*, ἡ *Μεγάλη Αὔρα*, ὁ *Γῦρος τῶν Ὠρῶν*, *Κάλβεια Μέτρα*, ὁ *Ἀπέθαντος*, τὸ *Ἀπολλώνιον Ἄσμα* καὶ ἡ *Αἰολικὴ Ἄρπα*) τοῦ Σωτήρη Κκίπη. Οἱ 260 σελίδες τοῦ βιβλίου αὐτοῦ παρουσιάζουν στὸ γαλλικὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸν τὶς ποικιλόμορφες πτυχὲς τῆς ψυχῆς καὶ τῆς φαντασίας τοῦ ἑλληνα ποιητῆ.

Ἡ μετάφραση κ' ἡ ἐκδοσις στὴ γαλλικὴ—ἢ καὶ σ' ἄλλες γλώσσες—ἔργων τῶν κορυφαίων ποιητῶν καὶ λογοτεχνῶν μας (*Παλαμᾶς*, *Χρηστομᾶνος*, *Πορφύρας*, *Γρυπάρης*, *Ἐρμονας*, *Ψυχάρης*, *Ἐφταλιώτης*, *Καρκαβίτσας*, *Ξενόπουλος*, *Νιρβάνας*) ἐπιβάλλεται καὶ θάταν εὐχῆς ἔργον, μᾶς φαίνεται, ἂν τὰ «*Γράμματα*» ἀνελάμβαναν αὐτὴ τὴν πρωτοβουλία.

G.-P. Guinégault: «*Deux Poèmes en Prose*» (3) Ὁ καλὸς ζωγράφος ἔχει καὶ ψυχὴ ποιητῆ. Ὁ Guinégault εἶνε ἡ τρανὴ ἀπόδειξις τῶν λεγομένων μας. Τὰ δυὸ πεζὰ τραγοῦδια: *Méditation Automnale* καὶ *La Fièvre* πού ἀποτελοῦν τὸ βιβλιαράκι αὐτὸ, πλαισιώνονται θαυμάσια ἀπὸ κάποια ἔξοχα σκίτσα. Ἀπλὸς στὴν ποιητικὴ διατύπωση τῶν αἰσθημάτων του, ὁ Guinégault διατηρεῖ τὸ προσόν του αὐτὸ ἀκόμη καὶ ζωγραφίζοντας. Εἶνε μιά φύσις ἠρεμῆ, γεμάτη παρατηρητικότητά καὶ λυρισμὸ.

Philéas Lebesgue: «*Le Char de Djaggernath*». (4) Στὸ νέο του βιβλίον ὁ κ. Philéas Lebesgue μᾶς δίνει μιά σειρά ἀπὸ συμβολικὰ πρόζες, γραμμένες μὲ τὴν ἀπαλότητα ἐκεῖνῃ τοῦ ἔφους στὴν ὁποία μᾶς ἔχει συνειθίσει ἡ προηγούμενη παραγωγή τοῦ μοναδικοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου. Ὁ κ. Lebesgue, ὅπως ὅλοι ἄλλως τε οἱ συγγραφεῖς τῆς *Avant-Garde*, ἔχει καταδικάσει τὸν Πόλεμον. Περιγραφὰς σύντομες μὲ εὐγλωττες τῆς φρικτῆς αἱματοχυσίας καὶ τῶν ἀναπόφευκτων συνεπειῶν τῆς, δίνουν τὴν τραγικὴ νότα αὐτῆς πεζογραφήματα φυσιολογορικὰ καὶ λυρικά, τὸ ἴδιο ὅπως ἡ σκιά τοῦ θανάτου δὲν παύει νὰ ὑπονομεύει κάθε ὑπαρξή, ἀδιάφορη μπροστὰ στὴν ὁμορφιά, τὴ δύναμη ἢ τὴν ἀγάπη.

Μερικὰ ἀπὸ τὰ κομμάτια αὐτὰ θὰ ἔπρεπε νὰ παρατεθοῦν ἐδῶ ὡς ἐλάχιστο δείγμα τῆς μεγάλης ἀξίας τοῦ συγγραφῆως. Καὶ τοῦτο, δυστυχῶς, μᾶς εἶνε ἀδύνατον γιὰ πολλοὺς κι' εὐνόητους λόγους κυριώτερος τῶν ὁποίων εἶνε τὸ περιορισμένο τοῦ χώρου. Γι' αὐτὸ, εἰλικρινῶς συστήνομε στοὺς ἀναγνώστες μας ν' ἀποκτήσουν τὸ πολύτιμο αὐτὸ βιβλίον πού ἀριστοτεχνικὰ συμπληρῶνουν οἱ ὄρατες ξυλογραφίαι τοῦ κ. Henry Chapront.

Walt Whitman: «*Le Panseur de Plaies*». (5) Ποιήματα, ἐπιστολὲς κι' ἀνέκδοτα ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸ ἔργον τοῦ διάσημου ἀμερικάνου ποιητῆ, ἔχουν ὑπομονετικὰ συγκεντρωθεῖ στὸ τομίδιον αὐτὸ. Διαβάζοντάς το, νοιώθομε τὸν ἑαυτὸ μας ἀνακουφισμένο κάπως, δυνατότερο, πιὸ κοντὰ στὴν ἀλήθεια καὶ στὴν ἀπλὴ ζωὴ. Εἶνε τὸ παγκόσμιον πνεῦμα τοῦ Οὐίτμαν πού μᾶς κουβεντιάζει, στίς στιγμὲς αὐτές, κι' ἐμεῖς, προσεκτικὰ καὶ μὲ σεβασμὸ, ἀκοῦμε κι' ἀπολαμβάνομε.

Lupus Blumenfeld: «*J.-L. Péretz*». (6) Μία καλογραμμένη μονογραφία ἀφιερῶ-

(2) Ἐκδοσις Eugène Figuière. Paris, 1919.

(3) Ἐκδοσις τοῦ περιοδικοῦ «*Les Humbles*». Paris 1918.

(4) Ἐκδοσις τοῦ περιοδικοῦ «*Savoir Vivre*». Paris, 1919.

(5) Ἐκδοσις τοῦ περιοδικοῦ «*Les Humbles*». Paris, 1917.

(6) Ἐκδοσις Librairie d'action d'art de la gilde «*Les Forgerons*». Paris, 1916.

μένη στὸν μεγάλο ἐβραϊο-πολωνὸ συγγραφέα. Ὁ Blumenfeld, μέσα στὶς λίγες σελιδοῦλες τοῦ βιβλίου, κατορθώνει καὶ μᾶς διοχετεύει τὸν ἐνθουσιασμό του γιὰ τὸν Pétretz — καὶ αὐτὸ εἶνε πολὺ. Ἐνα ὥραϊο πορτραῖτο τοῦ Pétretz ἀπὸ τὸν Pierre Larivière στολίζει τὴν καλλιτεχνικὴ τούτη ἔκδοσι.

Garrigue Garonne : «*La Chaîne aux Anneaux Brisés*». (7) Ἄκόμη ἕνας ἀπὸ τοὺς νέους ποιητὰς τῆς σημερινῆς Γαλλίας ποὺ δὲν εἶδε τὸν Πόλεμο μὲ τὰ μάτια τῆς τυφλῆς ἀφοσιώσεως στὴν ἰδέα τῆς πατρίδας, ἀλλὰ μὴ ἔκείνα τῆς ὀρμῆς καὶ τοῦ θυμοῦ ποὺ γεννοῦν μέσα μας ἢ ἀντίδραση, ἢ ἀπογοήτευση καὶ ὁ πόνος. Ὁ Garrigue Garonne μπορεῖ νὰ εἶνε ἀτέλειες τεχνικῆς μὰ εἶνε εἰλικρινῆς καὶ πρὸ παντός, ἄνθρωπος.

ΚΑΪΨΟ, 1919.

ΠΑΝΟΣ ΣΤΑΥΡΙΝΟΣ

Ο Γ. ΣΚΛΗΡΟΣ ΑΠΕΘΑΝΕ.—Ἥρεμα, ἀτάραχα, γαλήνια, σὰν ἄλλος Σωκράτης παράδωσε τὸ πνεῦμα πρὸ λίγες μέρες, (*) ἕνας ἀπὸ τοὺς προδρομικοὺς ἀντιπροσώπους τῆς νεοελληνικῆς σκέψεως, ὁ Γ. Σκληρός.

Ὁ ἰσόρροπος σοφός, ὁ ἀγνός καὶ ὑπέροχος δάσκαλος τῆς ἀλήθειας, ὁ ὑπερηθικός ἄνθρωπος, ὁ ἐκλεκτός ἀνάμεσα στοὺς ἐκλεκτοὺς μας, πρὶν προφθάσει νὰ μᾶς ξετυλίξῃ ὀλόκληρο τὸ φεγγόβολο Εἶναι του, σὲ ἡλικία μόλις 40 χρόνων, κάμφθηκεν ἀπ' τὴν ὀδύνη ἑνὸς ἀκοίμητου πόνου καὶ τὰ ἱερά του χεῖλη, ἀσώπαστα γιὰ τὴν πρόοδο καὶ τὸ φῶς, ὅσο τὰ συντηροῦσε καὶ ἡ ἐλάχιστη ριπή τῆς ζωῆς, σάπασαν, μαράθηκαν γιὰ πάντα...

«Νυποῦμαι ποὺ δὲν προφθάσα νὰ συμπληρώσω τὸν προορισμό μου». Μ' αὐτὰ τὰ λόγια στὰ χεῖλη ἀπέθανε ὁ θεῖος νοσταλγός...

Σὲ ὄλο του τὸ βίο ὁ πόνος καὶ ἡ πίκρα τοῦ στάθηκαν ἀμείλικτοι διωκτές. Ὁλη του ἡ ζωὴ ἦταν μιὰ ἀδιάκοπη ἀγωνία, ἕνας ἀδιάκοπος ἀγῶνας πρὸς τὴν κατάκτηση μιᾶς μέρας γλυκειᾶς καὶ ἀπόνευξης, καὶ ὅμως ὡς τὴν τελευταία πνοή του μὲ τὸ ἀγαθὸ χαμόγελο στ' ἀχείλι ζητοῦσε ἀπὸ τὸ χόρο ποὺ τὸν πάλευε νυχτόμερα, λίγη παράταση γιὰ νὰ «συμπληρώσῃ τὸν προορισμό του». Μέσα στὸ ρόγχο τοῦ θανάτου, ποὺ τὸν κυρίεψε ὀλοένα, ὁ ἀγνός αὐτὸς ἀπόστολος μὲ τὴ ματαία ἐλπίδα σὲ μιὰ ζωὴ ποὺ ποτέ της δὲν τοῦ χαμογέλασε, σχεδίαζε νὰ ἀποτελειώσῃ τὸ ἔργο του, ποὺ ὄριμο καὶ μετωπυμένον μέσα του βιάζονταν σὲ αὐτοπαρουσίαση. Ἄν λαχτάρισε λίγων μηνῶν ζωὴ ἀκόμα, (καὶ τί ζωὴ!) ἦταν γιὰ νὰ συμπληρώσῃ τὸ κήρυγμα του, νὰ πῆ στὸ χαρτί κείμενο ποὺ αἰστάνουνταν μέσα του σὰ φῶς καὶ σὺν ἀλήθεια.

Ὁ Γ. Σκληρός, καὶ γιὰ τὸ ἔργο του θὰ μιλήσουν μὴ εὐγνωμοσύνη καὶ σεβασμὸ οἱ κατοπινῆς γενεᾶς, στάθηκαν ἕνας ἀπὸ τοὺς σταθερώτερους μοχλοὺς γιὰ τὴ πνευματικὴ μας ἀναδημιουργία. Δυὸ μεγάλες προδρομικῆς φυσιογνωμίαις θὰ ἐπιπλεύσουν γιὰ τὸ φιλόσοφο τῆς ἱστορίας, ποὺ θὰ θελήσῃ νὰ ἐξηγήσῃ στὸ μέλλον τὴ βαθειὰ μετατροπὴ ποὺ συντελέσθηκε στὸ νοητικὸ ἐπίπεδο τῆς φυλῆς μας ἀπ' ἔδω καὶ 15-20 χρόνια :

Ὁ Ψυχάρης καὶ ὁ Σκληρός.

Ἡ νέα πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ ἀτμόσφαιρα μέσα στὴν ὁποία ἀνοίγονται διάπλατα τὰ πλεονεῖμα τῆς σημερινῆς μας σκέψεως, οἱ νέες ἀξίαι ποὺ τείνουνε σήμερα νὰ σπρώξουνε στὸ βράθυρο τῶν ἀχρηστων καὶ τῶν σκουριασμένων ὅλες τὶς προλήψεις ποὺ μᾶς κρατοῦσαν πίσω ἀπ' τὸν παγκόσμιον πολιτισμὸ καὶ τὴ σύγχρονη νοοτροπία, ὀφείλονται στὸ ἱερὸ κήρυγμα τῶν δύο αὐτῶν ἀνθρώπων. Καὶ στὴν ἐργασίαν αὐτὴ τὴν ἀπολυτρωτικὴ ὁ ἕνας συμπλήρωσε τὸν ἄλλον.

Ὁ δημοτικισμὸς ποὺ παρουσιάστηκε μὲ τὸν Ψυχάρη ἀνάμεσά μας σὰν ἐπανάστασι καὶ σὰν ἐξαγνισμὸς θῆταν μιὰ τάσι μονόπλευρη καὶ ἀνολοκλήρωτη, χωρὶς τὸ κοινωνικὸ κήρυγμα τοῦ Σκληροῦ.

Κεῖνο ποὺ ἀποτρογγύλωσε καὶ ἀπόδωσε σαφέστερα τὴ σημασία μιᾶς ἐπαναστάσεως καθολικῆς ἐναντία στὴ μεσαιωνικὴ ρουτίνα, ποὺ κατελοῦσεν ἄσκολα ἢ ἀκίνητοῦσε τὶς θυνάμεις μας εἶναι ἡ διδασκαλία τοῦ Σκληροῦ.

Ἄν ὁ Ψυχάρης μὲ τὴν πλέρια καὶ φωτεινὴ διδασκαλία του γκρέμισε μέσα μας τὴ γλωσσικὴ πρόληψη καὶ συγχρονίζοντάς μας γλωσσικὰ μᾶς ἔδωσε τὴν πρώτη ὀρμὴ πρὸς τὸ χτύπημα τοῦ παλιοῦ καὶ τοῦ σάπιου, ὁ Σκληρός, πρὸ 12 περίπου χρόνια μὲ τὸ «Κοι-

(7) Ἐκδοσι τοῦ περιοδικοῦ «Les Humples». Paris, 1919.